מנורת המאור — כמה טובה אשה טובה

אבל מי שזימן לו הב"ה אשה טובה, לעולם לא יחסר כל. אפי' הוא עני יחשוב עצמו שהוא עשיר, הואיל וזימן לו הב"ה אשה טובה, שנא' (משלי לא, יא) בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר, וכתיב (משלי לא, י) אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה, ר"ל קודם יוכל האדם למצוא אבנים טובות ומרגליות מאשת חיל. לפי שמציאותה יותר יקר ממציאות אבנים טובות ומרגליות. ד"א בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר, כשתהיה האשה אשת חיל, ומכלכלת דבריה במשפט, אזי בטח בה לב בעלה, ויאהוב אותה, ולא יחסרו כל, שהב"ה מזמין להם עושר וכבוד. והפך הדבר אם יהיו שונאים זה לזה, שנאמר חלק לבם עתה יאשמו. אשריו ואשרי חלקו מי שנזדמנה לו אשת חיל, כי בשבילה יתכבד עם הבריות וכאלו שמה עטרה על ראשו, שנא' (משלי יב, ד) אשת חיל עטרת בעלה, היא עטרת בראש בעלה. ואם היא מבישה, הרי היא כרקב בעצמותיו.

ואשת חיל היא המכלכלת דבריו של בעלה במשפט, ושומרת ממונו, ומסייעתו בכל יכולתה, ונותנת לו עצה נכונה, ואינה לוחצת אותו להוציא יותר מדאי. ומשתדלת בצרכי ביתה ובגידול בניה, ותהיה צנועה, ובעבודת בעלה זריזה וזהירה, ומקבלתו בסבר פנים יפות, ותעשה חפצו במהירות, בלי עצלות, ותשתדל תמיד לשמחהו ולנחמהו, ותדבר על לבו להסיר עצבו. ותשכיל ותבונן תמיד דרכיו, כדי שלא יצטרך לקרוא לה פעמים. ותאהבנו ותשמרנו כבבת עינה, ותיראנו כמורא שמים, ותשמור עת כעסו וקצפו ושנאתו, ותכיר עת אהבתו. ותשמור עת שבתו וקומו, ועת יקיצתו ושינתו. ותשנא את אשר ישנא ותאהב את אשר יאהב. ושומרת סודו ואל תגלהו, ואפילו לאביה ולאמה. ומכבדת משפחתו, ואל תבזה אותם, ואל תתגדל עליו ביחסה. ותעזוב טבעה ומנהגה ותתנהג עמו כמנהגו. ואל תבזהו, אפי' הוא פחות שבפחותים. תשמור תמיד עת מאכלו ומשקיו, ותעשה לו מטעמים כאשר יאהב. ואל תקשה לשאול ממנו. ומתנתו אל תבזה, אם מעט ואם הרבה. תשמור עתו ולא עתה. ושומרת רצונו ולא רצונה. ותהיה קשבת ולא דברנית, מיושבת בביתה ולא יצאנית, בעלת שכל ודעה. ותקשט תמיד עצמה דרך צניעות, כדי שלא ימצא בה דופי. ואל תראה לו פנים זועפים, ודבריה עמו בחן ובבושת. ועושה צרכיו בעצמה ולא על ידי אחרים. ואפי' היו לה כמה עבדים וכמה שפחות, תעמוד היא ותשרתנו, ותקראנו אדוני, שנא' (בראשית יח, יב) ואדני זקן, וכתיב (תהלים מה, יב) כי הוא אדוניך והשתחוי לו. ותמעט הדברים אצלו, ואל תדבר עמו אלא לצורך גדול. ותגמלהו טוב ולא רע. ויהיו עיניה תלויין לו, כעיני שפחה אל יד גבירתה. ותשתדל שלא תכעיסנו, ותסבול עולו, כי יד האיש תקיפה על האשה, ותשוקת האשה לאיש, שנא' (בראשית ג, טז) ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך. ותשמור בגדיו להיות נקיים, ושלא יהיה עליהם כתם, כדי שלא יהיה בעלה מנוול ויתגנה. ואז יהיה מקושט ונאה בין הבריות. ואם תבא לו אכסניא, או אם יבאו קרוביו לאכול בביתו, תקבלם בסבר פנים יפות, ואז נאה לה

להוציא יותר מדאי, כדי שיתכבד בעלה. והמתנהגת תמיד עם בעלה בדברים אלו, וכיוצא בהם, בעלה מתכבד בעיני כל האדם, וכאלו שמה עטרה בראשו. וזו היא הנקראת אשת חיל, דכתי' (משלי יב, ד) אשת חיל עטרת בעלה.

ועוד גרסינן בפרק הבא על יבמתו כתוב בספר בן סירא, אשה טובה מתנה טובה, בחיק ירא אלהים תנתן, אשה רעה צרעת לבעלה, מאי תקנתיה, יגרשנה ויתרפא מצרעתו. אשה יפה אשרי בעלה, מספר ימיו כפלים. פי' אשה יפה, אשה טובה, כמו יפה הדבר, שאין יופי האשה בפניה אלא במעשיה, שנא' (משלי לא, ל) שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל. העלם עיניך מאשת חן, פן תלכד במצודתה. פי' רש"י אשת חן, אשה יפה שאינה אשתך. אל תט אצל בעלה למסוך עמו שכר, כי בתואר אשה יפה רבים הושחתו ועצומים כל הרוגיה. רבים הם פצעי רוכל המרגילים לדבר ערוה. פירש רש"י כשהאשה מתבשמת ומתקשטת רבים הם פצעיה, ר"ל מכותיה, כמו פצע וחבורה ומכה טריה. כניצוץ מבעיר גחלת, ככלוב מלא עוף, כן בתיהם מלאים מרמה.

מעשה באשה אחת שעשתה חופה לבתה. ובשעה שהיתה מולכת אותה לבית החתן, אומרת לה, בתי, עמדי לפני בעליך ותשרתנו באימה, ואז ישפיל הוא את עצמו עמך, ויהיה לך כעבד, ויכבדך כגבירה. ואם תתגדלי עליו, אז יתגדל גם הוא עליך, ולא יחשוב אותך למאומה, ויהיה לך לאדון, ותהיה בעיניו נקלה כאחת השפחות. תשמרי שלא יראה בך שום דופי, ולא שום מיאוס ולא כיעור, כי אם ישנא אותך מבחרותו לא תפיק רצונו, ונח לי שנהפכה שלייתי כשילדתי אותך והיינו מתים אני ואת.